

**Ja,
čo som
nikdy
nepoznala
mužov**

**Jacqueline
Harpman**

ikAR

**Ja,
čo som
nikdy
nepoznala
mužov**

**Jacqueline
Harpman**

**Ja,
čo som
nikdy
nepoznala
mužov**

Preložila Veronika Majerová

IKAR

Jacqueline Harpman
MOI QUI N'AI JAMAIS CONNU LES HOMMES

© Éditions Stock, 1995
Published by arrangement
with Lester Literary Agency & Associates
Cover design © Anna Morrison
Translation © 2025 by Veronika Majerová
Slovak edition © 2025 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0272-2

*Venujem Denise Geilfusovej
za jej priateľstvo*

Odkedy už takmer nevychádzam, veľa času trávim v kresle a odznovu čítam knihy. Až done dávna ma vôbec nezaujímali predslovy. Autori tam s chuťou hovoria sami o sebe, vysvetľujú, prečo napísali dielo, ktoré nám predkladajú. Prekvapuje ma to: čo v tom svete nebolo samozrejmosťou tak ako v tom mojom, že človek chce odovzdať poznatky, ktoré získal? Často akoby cítili potrebu zdôrazniť, že v ich práci nešlo o nedostatok skromnosti, že ich niekto poprosil, aby to napísali, a že na to pristali až po dlhom váhaní. Aké zvláštne! To vyzerá, že ľudia neprahli po vedomostiach a bolo sa treba ospravedlňovať, že sa chcete o svoje skúsenosti podeliť. Alebo hovoria o tom, prečo sa odhodlali vydať nový preklad Shakespeara, keďže tie predošlé, hoci chvályhodné, mali taký či onaký nedostatok. No načo prekladať, keď určite bolo také jednoduché naučiť sa rôzne jazyky a prečítať si všetky diela, ktoré ste chceli, bez potreby prostredníka? Z to-

ho som skutočne zmätená. Je mi jasné, že som veľmi neznalá: očividne toho viem ešte menej, ako som si myslela. S uznaním hovoria o tých, ktorí ich formovali, ktorí im otvorili takú či onakú oblasť poznania, a keďže nerozumiem ničomu z toho, o čom hovoria, vo všeobecnosti to čítam s určitou ľahostajnosťou. Včera sa mi však náhle oči zaplnili slzami, spomenula som si na Théu a prehnela sa mnou strašná vlna smútku. Znovu som ju videla, ako sedí na kraji matraca s kolenami nabok a trpezlivo šije otrasnou niťou zo spletených vlasov, čo sa jej neustále trhala, a zrazu zastane, prekvapene sa na mňa pozrie, uvedomí si, že vlastne nič neviem, a začne ma učiť všetkému, čo sama vie, hoci ľutuje, že toho je tak málo. Pocítila som také obrovské prázdno, až som sa pustila do plaču. Nikdy predtým som neplakala. Cítila som sa hrozne, pretože ma od rakoviny veľmi bolelo brucho, a ja, čo už viac nerozprávam, pretože už nie je nik, kto by ma počúval, som ju začala volať stále dookola: Théa! Théa! Nezniesla som, že tam nie je, že dovolila, aby si ju vzala smrť, čo mi ju vytrhla z tých nešikovných rúk. Vyčítala som si, že som ju nezadržala a nepochopila, že viac nevládze, hovorila som si, že som ju opustila, pretože som bola rov-

nako nepoddajná, ako som bola celý život a ako budem až do smrti, že som ju nedokázala vrúcne objasť, že moje srdce bolo nehybné, hlúpe a že som vtedy nevycítila, aká som zúfalá.

Nikdy predtým ma nič tak nerozhodilo a bola by som prisahala, že mne sa to stať nemôže. Videla som, ako sa ženy triasli, plakali, kričali, ich drámy pre mňa ostávali cudzie, bola som len mlčanlivou svedkyňou pohybov, ktoré sa mi zdali nezrozumiteľné, hoci som kvôli ich úľave robila, o čo ma žiadali. Iste, všetky nás postihla rovnaká tragédia, taká mocná, taká úplná, že som necítila nič, čo s ňou nesúviselo, ale napokon som usúdila, že som iná ako ony. Keď ma teda zadúšali vzlyky, ocitla som sa zahnaná do kúta – prineskoro som si uvedomila, že aj ja som ľúbila, že aj ja môžem trpieť a že som v podstate tiež ľudská bytosť.

Zdalo sa mi, že bolesť nikdy neustúpi, že ma posadla raz a navždy, že mi natrvalo zabráni venovať sa čomukoľvek inému ako jej, a zmierila som sa s tým. Myslím, že práve to je to, čomu sa hovorí, že vás zožierajú výčitky. Nedalo sa mi vstať, myslieť ani len si uvariť jedlo a pomaličky som si dovoľila chradnúť, cítila som akúsi ponurú radosť, keď som si predstavila, že sa pod-

dám zúfalstvu, no potom sa vrátila taká krutá a ostrá fyzická bolesť, až sa duševná bolesť rozptýlila. A tak, hoci sa nikdy nezabávam, táto výmena mi zrazu pripadala taká smiešna, že som sa, prehnutá napoly, na plné kolo rozosmiala.

Keď bolesť prešla, zamyslela som sa, či som sa už niekedy smiala. Ženy sa smiali často a zdalo sa mi, že som sa k nim niekedy pridala, ale nebola som si istá. Vtedy som si uvedomila, že vôbec nemyslím na minulosť, že žijem vo večnej prítomnosti a pomaly zabúdam na svoj príbeh. Najprv som pokrčila plecami, povedala som si, že to ani nebude veľká strata, pretože sa mi nič dôležité neudialo, ale čoskoro ma tá myšlienka zarazila. Koniec koncov som predsa ľudská bytosť, môj príbeh je rovnako dôležitý ako príbeh kráľa Leara či princa Hamleta, s ktorými si dal William Shakespeare tú námahu, aby nám o nich do detailov porozprával. Takmer bez môjho vedomia sa vo mne zakorenilo rozhodnutie: urobím to, čo on. Časom som sa naučila plynulo čítať, písanie je oveľa ťažšie, ale ja som pred ťažkosťami nikdy necúvla. Mala som papier, ceruzky, možno neveľa času, a odkedy už neodchádzam na výpravy, nič ma nezamestnáva; rozhodla som sa teda začať hneď. Zašla som

do špajzy, vybrala mäso, ktoré som sa chystala zjesť na obed, a dala ho rozmraziť. Keď sa ohlási hlad, jedlo bude rýchlo hotové. Potom som sa usadila za veľký stôl a začala písať.

Keď píšem tieto riadky, môj príbeh je už završený. Všetko je pekne porozkladané okolo mňa, čím som zakončila poslednú úlohu, ktorú som si zaumienila. Trvalo mi to iba mesiac, možno najšťastnejší v mojom živote. Nerozumiem tomu, napokon, spomínam si iba na túto podivnú existenciu, ktorá mi nikdy veľa šťastia nepri-niesla. Žeby zo samotného fungovania pamäti vychádzalo akési uspokojenie a žeby na tom, čo si pamätáme, záležalo menej ako na samotnom rozpamätávaní? Táto otázka ostane bez odpovede, zdá sa mi, že som na ňu prikrátka.

V mojej najvzdialenejšej spomienke sa nachádzam v komore. To je niečo, čo sa dá označiť za spomienku, nie? Tých pár ráz, keď ženy pristali a vyrozprávali mi čriečky zo svojich príbehov, hovorili o udalostiach, príchodoch a odchodoch, o mužoch, no mne ostáva len spomínať na pocit, že existujem na tom istom mieste, s tými istými ľuďmi, robím to isté, konkrétne jem, chodím na potrebu a spím. Dni sa veľmi dlho odohrávali presne rovnakým spôsobom, no potom som za-

čala rozmýšľať a všetko sa zmenilo. Predtým sa nedialo nič iné ako opakovanie identických gest a zdalo sa mi, že čas stojí, hoci som si so zmätním uvedomovala, že rastiem a čas plynie. Moja pamäť sa začína mojím hnevom.

Samozrejme, neviem povedať, koľko som mala rokov. Ostatné boli dávno dospelé, keď sa dalo povedať, že vstupujem do puberty. Prejavili sa na mne len jej prvé náznaky: vyrástli mi chlpy pod pazuchami a na ohanbí, prsia sa mi trošku zväčšili a potom sa všetko zastavilo. Nikdy som nedostala menštruáciu. Ženy mi vraveli, že mám šťastie, lebo sa nebudem musieť obťažovať s krvácaním a dávať pozor, aby som nezašpinila matrac, že sa vyhnem otravnému každomesačnému praniu zdrapov látky, ktoré držali medzi stehnami, ako sa len dalo, teda iba tým, že napínali svaly, pretože si ich nemali čím prichytiť, a nikdy nebudem musieť trpieť bolesťami brucha, ktoré tak často trápili mladé dievčatá. Lenže ja som im neverila: takmer všetky menštruovali, tak ako som mala brať ako výhodu, že nemám nič, čo majú všetky ostatné? Mala som pocit, že mi klamú.

V tom období som sa skoro nad ničím nezamýšľala, ani mi nenapadlo položiť si otázku,

načo menštruácia vlastne je. Možno som bola prirodzene mlčanlivá, no reakcia na moje zriedkavé otázky ma nijako nepovzbudila. Najčastejšie si ženy povzdychli, prevrátili oči a povedali mi: „A načo by ti to bolo, keby si to vedela?“ Zdalo sa mi, že ich to otravuje alebo to v nich vyvoláva smútok. Vôbec nič som o tom netušila a netrvala som na tom. Až oveľa neskôr mi Théa vysvetlila, čo je to menštruácia. Prezradila mi aj to, že žiadna zo žien nie je veľmi vzdelaná, boli to robotníčky, pisárky či predavačky – slová, ktoré v mojej mysli nikdy nenadobudli presný význam –, a že nemali oveľa viac informácií ako ja. Tak či onak, keď som sa to dozvedela, zišlo mi na um, že jednoducho neboli ochotné ma učiť. Rozčúlilo ma to. Théa mi povedala, že sa v tom až tak nemýlim, a skúsila mi vysvetliť ich dôvody. Možno sa k nim neskôr vrátim, ak mi to napadne, ale vo chvíli, o ktorej chcem hovoriť, som zúrila, zdalo sa mi, že mnou opovrhujú, akoby som nebola schopná pochopiť ich odpovede na moje otázky – ktorých tak či onak nebolo veľa –, až som sa rozhodla, že ženám už nebudem venovať vôbec nijakú pozornosť.

Ustavične som mala zlú náladu, aj keď som si to neuvedomovala, lebo som nepoznala výrazy

na opis duševného rozpoloženia. Ženy chodili sem a tam, venovali sa tomu málu každodenných činností a ani raz ma nepozvali, aby som sa pridala. Zvyčajne som si čupla a pozerala sa na všetko, na čo sa pozeráť dalo. Keď sa nad tým zamyslím, nebolo to skoro nič. Sedeli a rozprávali sa alebo dvakrát za deň chystali jedlo. Postupne som presunula pozornosť na strážnikov, ktorí večne obchádzali klietku. Vždy kráčali v trojici niekoľko krokov od seba a pozorovali nás, bežnou praxou bolo nevšímať si ich, ale ja som začala byť zvedavá. Uvedomila som si, že jeden z nich je iný: vyšší, štíhlejší a, ako som po chvíli pochopila, aj mladší. Veľmi ma to zaujalo. Keď mali ženy niekedy dobrú náladu, spomínali na mužov, na lásku, občas sa bláznivo smiali a vysmievali sa mi, keď som sa spýtala, čo je na tom vtipné. Zopakovala som si, čo spomínali: bozky na ústa, objatia, žmurkanie a obtieranie sa nohou, ktorému som nerozumela už vôbec, a potom siedme nebo – namojveru! Keďže ja som žiadne nebo nikdy nevidela, to prvé ani tie ostatné, ani som sa pri tom nepozastavila, ale prišli aj ich sťažnosti na mužskú krutosť, to predsa bolí, vôbec nedbajú na ženy, nabúchajú ich a vyparia sa so slovami: „Ako môžem vedieť,

že je to moje?“ Občas sa vyjadrovali, že vlastne o nič neprišli, inokedy sa rozplakali. Mojm osudom bolo ostať pannou. Jedného dňa som pozbierala odvalu, prekonala som hnev a opýtala som sa na to Dorothée, menej nevlúdnej z dvoch najstarších žien.

„Ty moje chúdätko!“

Po niekoľkých vzdychoch si neodpustila zvyčajnú odpoveď: „A načo by ti bolo vedieť to, keď sa ti to nemôže stať?“

„Aby som to vedela!“ odsekla som zúrivo a uvedomila som si, kam až siaha môj hnev.

Nechápala, že človek môže chcieť vedieť niečo, čo nijako nevyužije, a nič sa mi z nej nepodarilo vytiahnuť. Bolo jasné, že umriem nedotknutá, tak som aspoň chcela mať srdce na mieste. Prečo všetky tak tvrdohlavo odmietajú niečo mi prezradiť? Skúsila som sa utešiť tým, že ich tajomstvo aj tak nie je nijako tajné, lebo ho poznajú všetky. Odopierali mi ho preto, aby mu prinavrátili lesk, aby mu dodali trbleť obdivuhodného pokladu vytváraný len tým, že mlčali pred dievčaťom, ktoré ho nepoznalo a bralo ich ako držiteľky zázraku? Neudržiavali ma v nevedomosti, aby si mohli nahovárať, že nie sú úplne bezmocné? Občas sa tvárili, že je to

z hanblivosti, ale medzi sebou sa vôbec nehanbili, šepkali si, vyprskávali do smiechu, správali sa vyzývavo. Ja som sa nikdy nemala s nikým milovať a ony už nikdy viac: možno v tom sme boli rovnocenné a ony sa utešovali tým, že mi odopreli aspoň to, čo mohli.

Večer pred spaním som často myslela na tohto mladého strážnika. Používala som to málo, čo som vedela uhádnuť: v inom svete by sa mohol ku mne posadiť, mohol by ma pozvať do tanca, mohol by mi povedať, ako sa volá, aj ja by som mala meno, ktoré by som mu mohla povedať, rozprávali by sme sa, a ak by sme sa jeden druhému páčili, prechádzali by sme sa a držali za ruky. Možno by ma nezaujal: ako jediný z našich šiestich žalárnikov nebol starý a úplne vetchý – určite som bola k nemu zhovievavá, lebo iného mladého muža som nikdy nestretla. Pokúšala som sa predstaviť si náš rozhovor z čias, ktoré som nepoznala: Bude aj zajtra pekne? Videli ste tie mačiatka, čo sa narodili u susedy? Zdá sa, že vaša teta odchádza na dovolenku! Ja som však nikdy nevidela mačiatka a nenahovárala som si, že viem, ako vyzerá pekné počasie, čo moje rojčenie dosť skrátilo. Prešla som teda k myšlienkam na bozky, čo najpresnejšie som

si predstavila strážnikove ústa – mal ich dosť veľké, pery pekne krojené, len trochu vypuklé (príliš plné pery, aké som videla u niektorých žien, sa mi nepáčili). Predstavovala som si, že približujem svoje pery k jeho: určite bolo o tom treba vedieť viac, pretože sa vo mne neudialo nič zvláštne.

Až raz večer. Namiesto toho, aby som zaspala od nudy pri predstavách o bozku, ktorý sa nikdy nemohol stať, som si spomenula, ako ženy hovorili o výsluchoch a divili sa, že sa nikdy nijaké nekonali. Uvažovala som o tom mále, čo mi povedali: predstavila som si, že niekto prišiel po ženu a odviezol ju, kričiacu a vydesenú. Niekeddy sa už nevrátila, inokedy ju ráno hodili medzi nás celú pokrytú modrinami, zranenú, vzlykajúcu a nie vždy schopnú prežiť. Pomyslela som si: Ach! Kiežby prebehli nejaké výsluchy! Prišiel by po mňa, odišla by som z miestnosti, v ktorej žijem odvždy, viedol by ma po neznámych chodbách, niečo by sa stalo!

Myšlienky mi prúdili neuveriteľnou rýchlosťou: chlapec ma rázne postrkoval a vyzeral plne sústredený na svoju úlohu, ale keď sme zabočili za roh a už nás nik nevidel, zastal, obrátil sa ku mne, usmial sa, povedal: „Neboj sa,“ a potom ma zovrel

v náručí. Vtedy mnou preniklo niečo ohromné, taká silná slasť, väčšia ako ja sama, v tele mi vybuchlo neslýchané svetlo, zasekol sa mi dych – a vzápätí sa mi vrátil, lebo to trvalo zúfalo krátko.

Po tomto zážitku sa moja duša zmenila. Už som nedrankala od žien ich tajomstvá, mala som svoje vlastné. Ukázalo sa, že dosiahnuť slasť je ťažké, musela som si vymýšľať čoraz dlhšie a komplikovanejšie príbehy a na moje obrovské sklamanie sa mi nikdy nepodarilo dosiahnuť ju dvakrát po sebe, aj keď som chcela, aby to trvalo celé hodiny, snažila som sa, aby mnou prenikala bez prerušenia, aby som dňom i nocou bola dokonale vyvážená, ako keby ma ako riedke byliny na pláňach, ktoré som videla dlho potom, hladil jemný vietor, čo vial celé dni.

Odvtedy som sa celkom oddala práci na tom, aby som dosiahla slasť. Musela som si vymýšľať výnimočné okolnosti, kde sme sa ocitli sami alebo aspoň izolovaní od ostatných, zoči-voči a po mnohých útrapách som pocítila božské prekvapenie, keď ma objal. Moja predstavivosť sa vyvíjala. Musela som veľmi disciplinovať sa trénovať, pretože som sa nemohla dvakrát uchýliť k tomu istému príbehu, najdôležitejšie bolo prekvapenie. Uvedomila som si to po

tom, ako som sa viackrát pokúsila precítiť to jemné gesto, čo ma prenieslo do siedmeho neba, a žiadna slasť sa nedostavila. Bolo to naozaj ťažké, pretože som súčasne vymýšľala príbeh, rozprávala si ho a aj ho počúvala, a potrebovala som pritom zažiť šok a prekvapenie. Teraz ma zaráža, že sa mi vôbec podarilo prekonať toľké prekážky! Akou rýchlosťou museli letieť moje myšlienky, aby som nepredvídala tú nasledujúcu predstavu a aby ma pohltilo nečakané! Pred prvým razom, keď mi napadla tá scéna s výsluchom, som si nikdy príbehy nerozprávala, ani som len nevedela, že sa to dá, takže som sa do toho úplne ponorila, žasla som nad tou úplne novou činnosťou a zároveň nad samotným príbehom. Potom som si na to veľmi rýchlo zvykla, stala som sa odborníčkou na rozprávanie, vedela som odhaliť, ak sa príbeh začal zle, ak som sa s ním blížila k slepej uličke, dokonca som vedela prerozprávať udalosti odznovu, aby som ich usmernila presnejšie. Zašla som až tak ďaleko, že som si vytvorila postavy, ktoré sa pravidelne vracali, z prípadu na prípad sa upravovali a stali sa mi dôverne známymi. Bola som s nimi veľmi spokojná a až teraz, keď som začala čítať knihy, vidím, že boli dosť ploché.

Musela som vymýšľať čoraz komplikovanejšie príbehy: myslím si, že niečo v mojom vnútri vedelo, čo od nich očakávam, a bolo proti tomu – muselo to prísť znenazdajky. Niekedy som musela rozprávať príbeh celé hodiny, a tak uchlácholiť svoje vnútorné publikum, aby zabudlo dávať pozor, aby sa dalo pohltiť príjemným pocitom, že počúva a baví sa, a poľavilo v ostražitosti. Vtedy prišiel ten úžasný moment, chlapcov pohľad, jeho ruka na mojom pleci, pozdvihnutie celej mojej bytosti. Potom sa mi dalo zaspáť. Možno tým, že som príbeh ukončila, som sklamala svojho vnútorného poslucháča, ktorého viac bavilo počúvanie ako vzrušenie, preto sa mu vždy snažil vyhnúť a predĺžiť si tak vlastné potešenie. Niekedy sa mi pri rozprávaní stalo, že som s ním skúsila vyjednávať: som unavená, chcem už spať, dopraj mi slasť, budem pokračovať zajtra. No nič som nezmohla, nedal sa oklamať.

Ženy si všimli, že som sa zmenila. Chvíľu ma pozorovali, videli, že stále sedím s pokrčenými kolenami, bradu mám položenú na prekrížených rukách a asi aj prázdny pohľad. Nevšimla som si to, lebo som sa o ne už vôbec nezaujímal, preto ma prekvapilo, keď sa ma Annabelle prišla vypytovať.